

Migratie

Voor het **National Bureau of Economic Research** stellen Agrawal *et al.* dat de emigratie van hoogopgeleiden uit ontwikkelende landen zowel een positief als een negatief effect kan hebben op de innovatie in het land. Aan de ene kant verlaat menselijk kapitaal het land, wat een negatief effect heeft, terwijl zij aan de andere kant ook weer ervaring in het buitenland kunnen opdoen. De auteurs gebruiken patent-data uit India om te constateren dat het eerste effect domineert, zodat de emigratie van hoogopgeleiden uit ontwikkelingslanden netto een negatief effect heeft op de economische groei. De auteurs stellen echter ook dat hun data alleen patenten weergeven, wat alleen de nieuwe technologie in een land weergeeft, terwijl ook de verspreiding van technologie belangrijk is voor economische groei.

Agrawal, A., D. Kapur en J. McHale (2008) *Brain drain or brain bank?* NBER werkdokument nr 14592. Cambridge, Mass.: NBER

Reciprociteit

Dohmen *et al.* onderzoeken voor het **Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt** hoe belangrijk reciprociteit op de arbeidsmarkt is. Reciprociteit is het reageren op een positieve of negatieve actie met een soortgelijke actie. Om te bepalen of een persoon meer geneigd is positief of negatief op een actie te reageren, gebruiken de auteurs enquêtes. Uit hun resultaten volgt dat werknemers met een negatieve reciprociteit gemiddeld niet minder verdienen dan degenen met een positieve reciprociteit, maar dat zij wel vaker werkloos zijn. Daarnaast stellen de auteurs dat degenen die meer positieve reciprociteit afgeven over het algemeen gelukkiger zijn en beter in staat zijn om vriendschappen te behouden.

Dohmen, T., A. Falk, D. Huffman en U. Sunde (2008) *Homo reciprocans: survey evidence on behavioural outcomes*. ROA RM nr 2008/7. Maastricht: ROA.

Conjunctuur

De **Rabobank** toont een aantal scenario's over de manier waarop de Nederlandse economie zich kan herstellen uit de naderende recessie. Voor alle scenario's die de Rabobank schetst geldt dat de economische groei in 2009 het dieptepunt bereikt. De bank stelt dat het economisch herstel in een normaal scenario in de loop van 2009 begint. Het herstel wordt met name aangewakkerd doordat de genomen maatregelen op de financiële markten het vertrouwen versterken. Tussen 2010 en 2014 verwacht de Rabobank een groei van de wereld economie van vier procent en 1,9 procent voor Nederland. In het meest pessimistische scenario vreest de Rabobank voor een lange depressie, waarbij het vertrouwen in de financiële markten niet terugkeert en hierdoor weinig nieuwe investeringen gedaan worden. In dit scenario keert de economische groei pas in 2012 terug naar het trendmatige pad.

Rabobank (2008) *De conjunctuur voorbij*. Utrecht: Rabobank.

Innovatie

Voor het **LEI** onderzoeken Van Galen en Verstegen de omvang van innovatie in de agrarische sector. Zij stellen dat een tot twee procent van de bedrijven behoort tot de innoverende bedrijven en dat nog eens zes tot elf procent behoort tot de bedrijven die nieuwe technologie snel overnemen. Belemmeringen in innovatie worden door de ondernemers vooral gezien door de hoge kosten en gebrek aan financieringsmogelijkheden. De auteurs stellen dat het op het moment nog te onduidelijk is wat de overheidsrol precies is in het stimuleren van innovatie, zodat zij stellen dat het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid zich vooral bezig moet houden met de evaluatie van oud innovatiebeleid.

Galen, M. van en J. Verstegen (2008) *Innovatie in de agrarische sector*. LEI-rapport nr 2008-067. Wageningen: LEI.

Europeanisering banken

De Nederlandsche Bank stelt dat het aantal buitenlandse banken dat diensten levert in Nederland zonder hier een vestiging te hebben, vanaf 1992 is opgelopen van nul tot ongeveer 450. Daarnaast is het aandeel van het buitenlands bedrijf in het balanstotaal van Nederlandse banken in de periode 1990-2007 gegroeid van 12 tot 33 procent. Binnen de groep van de vijf landen die de grootste hoeveelheid kapitaal in Nederland hebben uitstaan, is het belang van het Verenigd Koninkrijk verdubbeld, terwijl de activiteiten vanuit België en Duitsland zijn afgenomen. Het belangrijkste land blijft Frankrijk, dat eind 2007 goed was voor 23 procent van het uitstaande buitenlandse kapitaal.

DNB (2008) *Europeanisering van bancaire diensten in Nederland*. In: DNB. *Statistisch bulletin december 2008*. Amsterdam: De Nederlandsche Bank.

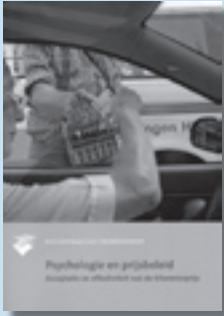
Krachtwijken

Voor het **Centraal Bureau voor de Statistiek** analyseren Schreven en Rienstra de krachtwijken. Zij stellen dat deze wijken in 2007 een gunstige ontwikkeling hebben doorgemaakt. Zo is het aantal leerlingen dat naar het vwo gaat met acht procent gestegen. Ook het aantal havo-leerlingen is gestegen, terwijl het aantal vmbo-leerlingen is gedaald. Het aantal langdurige bijstandsfamilies in de krachtwijken is daarnaast gedaald met zes procent, wat ongeveer overeenkomt met de gemiddelde daling in geheel Nederland. Alleen het aantal wanbetalers aan de zorgverzekeringswet stijgt in de krachtwijken, van 190 duizend eind 2006 tot 240 duizend eind 2007.

Schreven, L. en M. Rienstra (2008) *Outcomemonitor Krachtwijken brengt aandachtswijken in beeld*. In: CBS *Bevolkingstrends 4/08*. Den Haag: CBS.

SINDS 1916

Kilometerheffing

Harms en Van der Werff van het **Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid** analyseren in hoeverre de invoering van de kilometerheffing effect zal hebben op het gedrag van automobilisten en in hoeverre zij deze invoering zullen accepteren. Zij stellen dat een tolvariant, waarbij direct betaald moet worden waarschijnlijk effectief zal werken, maar niet tot snelle acceptatie van de kilometerprijs zal leiden. Het achteraf factureren zal volgens de auteurs eerder geaccepteerd worden, maar zal alleen het gedrag beïnvloeden als voldoende snel wordt gefactureerd. Een logische en eenduidige presentatie van de kilometerbeprijzing en voldoende informatie over de te verwachte kosten zorgen volgens de auteurs voor meer effectiviteit en meer acceptatie. Harms en Van der Werff stellen dan ook dat de overheid vooral heldere informatie over het beleid moet geven.

Harms, L. en E. van der Werff (2008) *Psychologie en prijsbeleid*. Den Haag: KiM.

Pensioen

Hoe generaties risico's kunnen verdelen analyseren Beetsma *et al.* voor het **Centre for Economic Policy Research**. Hiervoor gebruiken de auteurs een pensioenmodel met een overslagcomponent en een kapitaalgedekte component. De overslagcomponent zorgt voor inkomensherverdeling tussen de generaties, terwijl de kapitaalgedekte component voor risicoherverdeling kan zorgen. Wanneer het pensioenfonds gebruik maakt van obligaties die geïndexeerd zijn met de lonen worden de loonrisico's die de jonge generatie loopt gedeeld met de oude generatie. Wanneer pensioenfondsen daarnaast internationaal diversifiëren, kan het risico dat in een land een inkomensschok optreedt, worden gespreid.

Beetsma, R., A. Bovenberg en W. Romp (2008) *Funded pensions and intergenerational and international risk sharing in general equilibrium*. CEPR discussie-artikel nr 7106. Londen: CEPR.

Baumol

Pomp en Vujić constateren dat de uitgaven aan zorg als percentage van het bbp stijgen in de OESO-landen. Voor het **Centraal Planbureau** onderzoeken zij of dit door het Baumol-effect komt, dat inhoudt dat arbeidsintensieve sector, zoals de zorg, gemiddeld minder productiviteitsgroei kent dan de economie als geheel. De auteurs constateren dat er inderdaad een Baumol-effect optreedt: wanneer de gemiddelde arbeidsproductiviteit in de gehele economie met een procent stijgt, stijgt de arbeidsproductiviteit in de zorg met ongeveer 0,2 tot 0,4 procent.

Pomp, M. en S. Vujić (2008) *Rising health spending, new medical technology and the Baumol effect*. CPB discussieartikel nr 115. Den Haag: CPB.

Armoede

In haar Armoedebericht gebruikt het **Sociaal en Cultureel Planbureau** twee indicatoren voor armoede. De eerste is gebaseerd op een inflatiegecorrigeerde lage-inkomensgrens, terwijl de tweede aangeeft in hoeverre het inkomen voldoende is om in een aantal basisbehoeften te voorzien. Volgens het SCP leefde in 2007 7,9 procent onder de lage-inkomensgrens, tegen 9,3 procent in 2006. De daling van het aantal mensen onder deze grens is vooral te danken aan de verbeterde inkomenspositie van 65-plussers. Volgens de indicator die meet in hoeverre aan basisbehoeften kan worden voldaan, neemt armoede ook af: in 2007 leefde 3,3 procent in armoede, tegenover 3,5 procent in 2006. De groepen die de meeste kans hebben in armoede te raken, zijn volgens het bureau de eenoudergezinnen met uitsluitend minderjarige kinderen en alleenstaanden tot 65 jaar. Zij waren vier keer zo vaak arm als het gemiddelde voor de Nederlandse bevolking. De grootste armoede kwam voor in de vier grote steden, waar een kwart van alle lage inkomens woont.

SCP (2008) *Armoedebericht 2008*. Den Haag: SCP.

Oost-Europa

Heyma *et al.* van **SEO Economisch Onderzoek** analyseren de economische effecten van de immigratie uit Midden- en Oost-Europese landen. Van de tijdelijke migranten vindt 48 procent werk als uitzendkracht en 23 procent werkt met een direct dienstverband in de land- en tuinbouw. De auteurs constateren dat in de periode 1999-2005 de migratie vanuit de MOE-landen niet ten koste is gegaan van binnenlandse banen. Wel heeft de migratie een negatief effect gehad op de loonhoogte in de laagste inkomensklassen. Heyma *et al.* stellen echter dat de effecten klein zijn: bij een verdubbeling van het aantal immigranten zou het gemiddelde loon in de laagste inkomensklassen dalen met 0,3 procent.

Heyma, A., E. Berkhout, S. van der Werff en B. Hof (2008) *De economische impact van arbeidsmigratie uit de MOE-landen, Bulgarije en Roemenië*. SEO-rapport nr 2008-70. Amsterdam: SEO.

Samenwerken

In Nederland zijn ongeveer negentigduizend mkb bedrijven per jaar betrokken in een of meerdere samenwerkingsverbanden, stellen De Kok *et al.* van het **EIM**. De meeste van de ondernemers gaan korte samenwerkingsverbanden met een ander bedrijf aan, en veertien procent van de onderzochte mkb-ers was betrokken bij tien of meer verschillende samenwerkingsverbanden. De belangrijkste redenen om samen te werken zijn innovatie, omzetverhoging en uitbreiding van het netwerk. Van de onderzochte ondernemers was 57 procent tevreden over de tijdelijke samenwerkingsverbanden die zij hadden afgerond.

Kok, J. de, A. Ruis en L. Oerlemans (2008) *Tijdelijke samenwerkingsverbanden in het Nederlandse MKB*. Zoetermeer: EIM.